

ויתקיים בידו, וזהו 'על ידי'... היינו ימין, ואיתא בברכות (ו.) 'בימינו' – זו תורה וכו' שימין הש"י היא המשפעת דברי תורה, וכאשר תהיה עמדי אי אפשר שישכח שהרי משפעת תמיד, ולפי שבקש על הקיום, על זה סמך תיכף בקשת החברים (ועשית מרעה, שיוזמנו לי רעים כמותי), שהם המקיימים בידו... והקדים תלמיד לחבר כי אז היה אחר פטירת משה רבינו ע"ה, יעוין שם בגמרא, ונתמנה יהושע לפרנס, שעסקו הנחלת הארץ והתחיל עסק אחר, רק יעבץ הוא עתניאל לבבו היה רועש על דברי תורה יעוין"ש בגמרא דהיה מפולפל יותר מיהושע, רק שלא היו לו חברים ולא תלמידים ובקש תחילה על הברכה בדברי תורה מאחר שהיה יחידי בלא רב וחבר ותלמיד ותיכף לברכה הוצרך לבקש על התלמידים שעל ידם הוא כלי מחזיק ברכה כנ"ל ואחר הברכה צריך לבקש על הקיום ושלא ישכח ואז בקש על החברים, ואח"כ שלא יגרום איזה חטא בקש לבלתי עצבי כדרשת רז"ל שם שלא ישגבני יצר הרע מלשנות. ומיד ויבא אלקים את אשר שאל. והנה ברכה וחברים ותלמידים אפשר להיות מיד כפשטיה, אך הקיום ושלא יגרום החטא לכאורה זה אין נתודע רק בקץ ימיו שרואה שנתקיים בו כל ימיו – ונראה כי גם בזה יש הרגשה בלב כאשר הדברי-תורה הם קבוע וקיימא שמינה לא יזוע עוד ושאיין עבירה מכבתו, כי יש בו די לפוצץ היצר הרע והחכמה תעוז לחכם ומסלקת היראה שמא יגרום החטא, שזה נקרא יראה גבי יעקב אבינו ע"ה (ברכות ד.) ומי שיש לו תקיפות מדברי תורה הוא מסולק מכל מיני יראות (שם ריד.) ראה עוד בענין הלכות שנשחכחו בימי אבלו של משה ובכל הסוגיא, בלקוטי מאמרים לר"צ הכהן, עמ' 98-95; מחשבות חרוץ עמ' 139.

*

'אשר יכה קרית ספר... וילכדה עתניאל בן קנו...' אמר (- הרה"ק ר"פ מקוריץ) בשם המגיד ממזריטש ז"ל, דהנה בתורה נברא העולם, וכל מקום יש לו חלק ושייכות בתורה, וכשרצו לכבוש ארץ ישראל עסקו באותו משא ומתן והלכה השייך לאותו מקום ועי"ז כבשוהו. וזהו שכתוב גבי עי וילך יהושע בתוך העמק ודרשו רז"ל (מגילה ג:) 'בעמק' – בעמקה של הלכה, דעסקו באותה הלכה ששייך לעי.

והכא לא היו יכולין לכבשה, שזה היה שייך לאותן שלש מאות הלכות שנשחכחו באבלו של משה, עד שבא עתניאל בן קנו והחזיר בפלפולו אותן שלש מאות הלכות וכבשה, וזה 'קרית ספר' – פירוש, עיר שצריך לכבשה על ידי ספר ולימוד.

ואמר הוא ז"ל, אפשר שזה היה כוונת רבנים הקודמים כשנתמנו בעיר חרשה אמרו להם הלכה ותוספות, כדי שיוכלו לכבוש העיר. ומן הסתם זו ההלכה היתה שייכת לאותה העיר, כי הקדמונים ודאי כיוונו לשם שמים' (מתוך 'אמרי פינחס' שער התורה י).

דף יז

'עשה שוגג כמזיד בתמורה... כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים'. מכאן מוכח שבעשיית תמורה אין האדם פועל בכחו, שהרי לא נתכוין לזה כלל, אלא גזרת הכתוב היא שאם יאמר כך וכך – תהיה תמורה, נמצא שדיבורו אינו אלא 'גורם' לחלות התמורה [וכעין זה מצאנו בברכת יצחק ליעקב

שאעפ"י שלא נתכוין לו – חלו הברכות, כי הברכות היו ברכות ה', ויצחק היה צינור שעל ידו הגיעו, על כן חלו אף בטעות] (עפ"י אבני גזר חו"מ קמה, ובוה באר את השוואת הגמרא גידון תמורה לחסימה והנהגה בקול – משמע שאף תמורה אינו אלא כעין 'גרמא').

'אמר חזקיה: כסבור שהוא מותר להמיר, גבי תמורה לקי... ר"ל ורבי יוחנן אמרי: כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים...' הרמב"ם (תמורה א,ב) פסק שהממיר וכסבור מותר אינו לוקה. ופרש הכסף-משנה שר"ל ורבי יוחנן חולקים על חזקיה וסוברים שאינו לוקה בשגגה בעלמא אלא בכסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים וכד'. וכן חולקים על סברת רב ששת שבסמוך, שאם המיר שלא מדעת – אינו לוקה.

בכך יש לפרש מה שפסק הרמב"ם (איסור"מ א,ג) מי שדימה שמותר להקדיש בעל מום למזבח והקדיש – הרי זה קדוש. והשיגו הראב"ד הלא אמרו בגמרא שאינו קדוש, שהרי בהקדש לא עשו שוגג כמזיד. וי"ל שהרמב"ם סבר שר"ל וריו"ח חולקים על חזקיה גם בדבר זה ולדבריהם בכסבור מותר קדוש ואינו לוקה הן בתמורה הן בהקדש, שהרי לשיטתם ריבוי שוגג כמזיד לא נאמר על אומר מותר, הלכך כשם שבתמורה קדוש כך בהקדש, שהרי אין לנו מקור לחלק, וא"ת זאת מניין, שמא אף בתמורה אינו קדוש – היא ליתא, שא"כ למה לא העמידו הריבוי לאומר מותר בתמורה שיתקדש, אלא מוכח שמסברא נוקטים שקדוש וא"צ קרא [ולדבריהם אין סברא שבא הכתוב לחדש מלקות באומר מותר], וא"כ ה"ה בקדשים. (וע' באור אחר לפסק הרמב"ם בספר ליקוטי הלכות).

והראב"ד (שם ובהל' איסורי מזבח א,ג) מפרש כל 'לוקה' שהוזכר בסוגיא, לא לענין פעולת ההמרה, שלא מצינו לוקה על השוגג, אלא שאם גזו או עבד באותה תמורה – לוקה, שלא כבקדשים.

'רב ששת אמר: באומר אכנס לבית זה ואקדיש ואמיר מדעתי ונכנס והמיר והקדיש שלא מדעתו.' הראב"ד (תמורה א,ב) מפרש [דלא כפרש"י תוס' והרמב"ם] שנכנס בבית אחר מהבית שאמר, והיה סבור שהוא הבית שאמר מתחילה, והמיר – וגילה הכתוב שאעפ"י שטעה בזיהוי הבית, נתפסה תמורתו בקדושה.

'מאי אמרת טרפה איכא במינה – לא דמיא לבעל מום; בהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה לאפוקי בע"מ דמותר באכילה' נראה שאין זו סברא נפרדת אלא כיון שאסורה באכילה הריהי נחשבת כמין אחר. נמצא הכל כלול בסברא אחת, שכיון שאין קרב במינו אין קדושתם חזקה (ע' ר"ג). כן יש ללמוד מדברי הרמב"ם (תמורה א,יז) שהכליל כולם בטעם זה.

וע' בספר מקדש דוד (קדשים קו"א א,ג) שחטאות המתות אין עושות תמורה לא רק משום שאין דמיהם למזבח אלא משום שאסורות באכילה, כטריפה. אך לפי האמור י"ל שדוקא אם איסור האכילה בא מצד עצמה כגון טריפה, שאז דומה למין אחר, אבל אם מצד פסול שארע בב בגלל היותה קדושה, אינה נידונית משום זה כמין אחר.

'ור' אושעיא אומר אינה אלא כמקדיש עצים ואבנים בלבד' – הלכך פודים אותה. ומשמע מכאן שפודים קדשים הקדושים קדושת דמים להאכילם לכלבים. ובמקום אחר אמרו שמדרבנן אסור. ושם כאן מדובר בדין תורה (גליונות קהלות יעקב).

לפי זה משמע שלשמואל עושה קדושה למות מדאורייתא, ואולם בחזו"א (בכורות יח, יז) נקט שמהתורה פקעה קדושתו ומדרבנן תמות.

וכבר כתבו כמה אחרונים בדעת הרמב"ם שאין איסור לפדות ולהאכיל לכלבים דבר הקדוש קדושת דמים (ע' משל"מ ושעה"מ איסורי מזבח א, יא. וכן נקט לקוטי הלכות להלן לא לג). ושם מקורו מסוגיתנו. ובוה מתישבת קושית הגרעק"א מה ראה שחלה על טריפה קדושת הגוף, שם גם הוא סובר שהוא כמקדיש עצים ואבנים אלא שלכן הוי הקדש למות משום שאין פודים קדושת בדיק הבית לכלבים.

(ע"ב) רק קדשיך – אלו תמורות' שהרי נקראה התמורה 'קדש', ובכלל קדשיך היא. **'אשר יהיו לך – אלו הולדות'**. 'יהיו' לשון עתיד, שעתידות לילד מן הקדשים (עפ"י רבנו גרשום).

דף יח

'אלא קרא למה לי, דאי עבר ומקריב קאי בעשה...' ואם תאמר אם כן מהו שאמר רבי עקיבא 'אינו צריך... הלא דרשת רבי ישמעאל צריכה וצריכה ללמד איסור עשה בהקרבתם [ורבי עקיבא לא למד שהוא אלא לכדרב הונא כדלהלן]? ויש לומר שרבי עקיבא סבר שלדעת רבי ישמעאל לא נתקבלה הלכה זו של חמש חטאות המתות ולכך הקשה עליו 'אינו צריך'. ואולם לפי האמת גם לרבי ישמעאל ישנה הלכה זו, וקרא בא לאיסור עשה (עפ"י תוס' נזיר כה: ד"ה רבי). ויש מי שפרש בדרך אחרת: כיון שללא ניתוק לרעה האשם פסול מדרב הונא, שוב כלול הדבר לדעת רבי עקיבא באזהרה הכללית של 'מחוסר זמן' שאסור בהקרבה משום לאו הבא מכלל עשה (ע' חולין פא), ועל כך אין צריך קרא. 'אלא טעה חלילה בדברי רבי ישמעאל' (עפ"י חדושי ר' מאיר שמחה מדווינסק נזיר כה).

'ל"א ממורגייהו'. רש"י פרש מדישת התבואה במוריגים. והתוס' הקשו הלא אסור לעבוד בקדשים. ופרש רבנו גרשום שנכנסו מעצמם על הגורן ועל התבואה ועל המוריגים ודשים, ולא עובד בהם במתכוין. ובשפת אמת הקשה הלא ודאי מחויב להורידם מהמוריגים (אלא שבמוסגר שם מובא שמדרבנן הוא שחייב, ולפי"ז לא קשה והכא קרא קדרשינן). וצדד לפרש דברי רש"י בשאמר להפריש ולא הפריש, ובא הכתוב לומר שיפריש אפילו בהמותיו בדישה. ואולם העיר שמרש"י במקום אחר (ביצה יט: וכ"מ בסו"פ פינחס). משמע שבאמר ולא הפריש אין מצווה ב'עשה' להביא ברגל ראשון (וכן הכריח הפנ"י בביצה יט: ואין כן דעת הטו"א (ר"ה ו באבני שהם ד"ה כיון). וע' קה"י ר"ה ג 1). ע"ע לעיל ח. אודות 'בל תאחר' במקום שנמנע בגלל הפסד ממון.

'ד"א אומר: ולד שלמים לא יקרב שלמים' לפרש"י דינו במיתה. ואילו רבנו גרשום (יז: כתב שלר"א ירעה עד שיסתאב [ולפי מה שהסיקו משום גזרה שמה יגדל עדרים עדרים, הרי בכך שנצרך להמתין עד שיפול בו מום לא יבוא לגדל. וכשיטה זו צדד בלחם משנה (תמורה ד, א) בדעת הרמב"ם].

(ע"ב) 'ולרבא דאמר קדשים כיון שעבר עליהם רגל אחד בכל יום ויום עובר עליהם בכל תאחר'. בראש השנה הגרסה 'כיון שעברו עליו שלשה רגלים'. וכבר דייק שם הפני-יהושע שלענין המצות-עשה ובאת שמה... והבאתם שמה שאמורה ברגל ראשון, אינו עובר לאחר הרגל בכל יום ויום [שכן אמרו שם: 'כיון שעבר עליו רגל אחד – עובר', ולא אמרו 'בכל יום ויום' כמו כאן], אלא שנסתר הדבר מהגרסה בסוגיתנו (כן הקשה בערוך לנר שם).

כאמור, לדברי רבי יהודה אף חטאת ציבור שנתכפרו בעליה – תמות, ולדבריו לא נאמרו כולן במקום אחד דוקא.

אמר רבי יצחק נפחא: חטאת שמתו בעליה (ספרים אחרים: שנתכפרו בעליה) נשתכחה בימי אבלו של משה (י"א שהחזירים עתניאל בן קנז. ע' במפרשים). ואמר ריש לקיש: ארבעה ניתנו להם למיתה (והחמישית ברעיה) ונשתכחו (אלו למיתה ואיוו לרעיה) והעמידום על חמש (במיתה, גזרה משום הספק). רבי נתן אומר: אחת ניתנה להן (למיתה) והעמידוה על חמש (מפני הספק).

א. יש מי שכתב שר' יצחק נפחא חולק על מה שאמרו ארבעה ניתנו להם וסובר שרק חטאת שמתו בעליה נשתכחה, ולא השאר. ואילו לדברי ריש לקיש שכחו בימי אבלו של משה (כפרש"י) איוו מכולן רועה (הגרו"ס).

ב. לדברי ריש לקיש (להלן כב.), חטאת שעברה שנתה אינה מתה אלא רועה. וכן פסק הרמב"ם. ויש שנראה מדבריהם שהעיקר כרבי שמעון שחמש חטאות מתות (ע' מאירי שבועות יא: ועוד). ע"ע להלן כא-כב.

יש מי שכתב שלדעה זו, נתקבלה בהלכה שלש חטאות מתות ואחת רועה (לר"ל) או (לר' נתן) אחת מתה ושלוש מתות (עפ"י קרן אורה מעילה י:).

מלבד הלכה למשה, דרשו (בבכורות טז.) מן הכתוב איסור אכילה בחטאות המתות (אך את זה לא תאכלו... וממפרסי הפרסה) – לעבור על כך ב'לאו' (י"מ בלאו הבא מכלל עשה (ע' ר"ג שם). ויש מי שכתב שאינו אלא אסמכתא. עפ"י פירוש הראב"ד לתו"כ שמיני ד. וצ"ע. ולהלן (כח.) חשבו חטאות המתות 'איסורי הנאה'.

כיצד מתות – לא שיהרגן בכלי או בידו אלא יכניסן לבית ונועל עליהן עד שימותו (רמב"ם פסוה"מ ד, א ועוד – כמשמעות הגמרא י:). ויש גורסים בגמרא שממיתים אותן בידים (כן מובאת גירסה בשיטמ"ק יז: אות כא).

דפים טז – יז

כו. חומר בקדשים מבתמורה וחומר בתמורה מבקדשים, כיצד?

חומר בקדשים מבתמורה; שהקדשים עושים תמורה ואין תמורה עושה תמורה, הציבור והשותפים מקדישים אבל אל ממירים, מקדישים עוברים ואברים אבל לא ממירים [רבי יוסי אומר: ממירים אברים בשלמים כדלעיל י].

חומר בתמורה מבקדשים; שהתמורה חלה על בעלת מום קבוע, שאם המיר על בע"מ אינה יוצאת לחולין ליגזז וליעבד, משא"כ במקדיש בעל מום. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: עשה שוגג כמזיד בתמורה ולא עשה שוגג כמזיד במקדשים, וכדלהלן.

דף יז

כו. א. הממיר בשוגג באופנים השונים, מה דינו? ומה הדין בכגון אלו במקדיש בעלי מומין?

ב. מה דין תמורה בבהמת כלאים, טרפה, יוצא דופן, טומטום ואנדרוגינוס?

ג. המקדיש את הטרפה, מה דינה?

א. לדברי רבי יוסי ברבי יהודה עשה הכתוב שוגג כמזיד בתמורה (יהיה קדש). ופרשו בגמרא 'שוגג' באופנים שונים; –

חזקיה אמר: המיר כסבור מותר להמיר – לוקה. לפי לשון אחרת: קדוש.

ריש לקיש ורבי יוחנן אמרו (גרסת השיטמ"ק: רבי יוחנן אמר): כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים (– לוקה / קדוש).

לשון אחרת: כסבור לומר שחור ואמר לבן (כגון שרצה לומר 'שור שחור שיצא מביתי תחילה' יהא תמורה ויצא מפיו 'שור לבן'. עפרש"י).

רבי יוחנן (בשטמ"ק: ריש לקיש) אמר: באומר (ב"ח: בסבור) תצא זו ותיכנס זו (שסבור אפשר לחלל תמימה על בהמה אחרת, ולא להמיר נתכוין; ספרים אחרים: לא המיר אלא על מנת שתצא זו לחולין. ערש"י ושיטמ"ק).

רב ששת אמר: באומר אכנס לבית זה ואמיר מדעתי ונכנס והמיר שלא מדעתו – לוקה.

רש"י פרש: בעל מחשבות היה ולא היה יודע מהו אומר. ותוס' פרשו שאמר כשאכנס לבית זה תהא זו תמורה מיד, וכשנכנס לא היה חושב במה שאמר תחילה, נמצאת התמורה חלה בלא דעת. ויש מפרשים שטעה בזיהוי הבית שאמר בתחילה.

בכל אלו כנגדם בקדשים אינו לוקה כגון בהקדשת בעל מום, וההקדש בטעות אינו הקדש (כבית הלל, אבל בית שמאי למדו תחילת הקדש מסוף הקדש, כלומר מתמורה. ע' נזיר ל-לא).

א. הואיל ונחלקו שתי הלשונות ב'כסבור מותר', האם הנידון הוא לענין מלקות או לענין חלות הקדושה, לכן להלכה פסק הרמב"ם לענין תמורה (תמורה א, ב) שאינו לוקה, ולענין הקדש כסבור מותר להקדיש בעלי מומין – קדוש (איסורי מזבח א, ג. עפ"י לקוטי הלכות). והראב"ד (שם) פסק שאין ההקדש חל כלל.

ובסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים, פסק הרמב"ם (תמורה א, ב) שלוקה, אבל בהקדש לא אמר כלום שאין פיו ולבו שוים (איסור"מ א, ג; מעה"ק יד, ב).

[ישנה דעה בירושלמי (נזיר ה, א) שהמתכוין לומר עולה ואמר שלמים אף לבית שמאי שהקדש בטעות הקדש – לא אמר כלום. ולכאורה לפי"ז אף תמורה בכגון זה לא חלה, ורק בכגון שנתכוין לבהמה מסוימת שיצאה ראשונה ואמר לבן במקום שחור חל].

ובנכנס לבית והמיר שלא מדעתו פסק הרמב"ם (תמורה שם) שאינו לוקה [ודלא כרב ששת, לפי שרבי יוחנן וריש לקיש חולקים. עפ"י כס"מ]. ובהקדש בכגון זה לא חל כלל (לקוטי הלכות). ודין 'תצא זו ותיכנס זו' – השמיט הרמב"ם, ותמה על כך בכסף משנה.

ב. הראב"ד (תמורה א, ב) פרש כל המלקות שנאמרו בסוגיא, לא לענין פעולת ההמרה אלא שהגוון ועובד באותה תמורה לוקה, שלא כבקדשים.

ב. רבי אלעזר אומר: הכלאים והטרפה והיוצא-דופן וטומטום ואנדרוגינוס לא קדושים ולא מקדישים, ופרש שמואל: לא קדושים בתמורה ולא מקדישים לעשות תמורה אם כבר נתקדשו, כגון שנטרפה לאחר שהוקדשה או הקדיש עובר ואח"כ יצא דרך דופן, או וולד קדשים שהוא טומטום וכמ"ד וולד קדשים עושה תמורה.

וטעמו לפי שהפסולים הללו דומים לבהמה טמאה שלא חלה עליה קדושת הגוף, ואינם דומים לבעל מום שנתפס בתמורה, שכן בע"מ יש במינו קרב משא"כ הללו כמינים בפני עצמם הם והרי אין במינם קרב כבהמה טמאה. ואף טריפה דומה לבהמה טמאה בכך שאסורה באכילה, משא"כ בעל מום. משמע בגמרא שחכמים חולקים על רבי אלעזר וסוברים שקדושים ומקדישים (כ"מ בגמרא אליבא דשמואל, וכפרש"י. ואולם לר' אושעיא אין תנא החולק על רבי אלעזר. כ"כ בחזו"א לב, א ו ט).

א. הלכה כר"א, שכן הוזכרה דעה זו לבדה במשנתנו, וגם דייקן מסתם משנה להלן כר"א (רמב"ם תמורה א, יז וכס"מ. ועחז"א לב, ט).

ב. מבואר בסוגיא בבכורות (מב) שלדברי האומר טומטום ספק זכר ספק נקבה הוא, אין דברי רבי אלעזר אמורים אלא באנדרוגינוס אבל בטומטום חלה עליו קדושה. ולדעת האומר טומטום בריה בפני עצמו הוא (שם), לחכמים החולקים על ר"א חלה קדושת הגוף על טומטום (ע' חז"א לב, י).

ג. המקדיש את הטריפה; שמואל אמר: נתקדשה. וכיון שאנו נוקטים אין פודים את הקדשים להאכילם לכלבים – דינה במיתה. ולמאן דאמר פודים צריכה מום קבוע להיפדות עליו. ורבי אושעיא אמר: אינו אלא כמקדיש עצים ואבנים בלבד. ואף שמואל מודה שלדעת רבי אלעזר במשנתנו כל מקום שאינה ראויה לגופה, לא חלה עליה קדושת הגוף. לא אמר שמואל אלא לפי חכמים.

א. הרמב"ם (איסור"מ ג, פ) פסק שהרי זה כמקדיש עצים ואבנים, כר' אושעיא (ע' בנר"כ, ובחז"א לב, א). ויתכן שבעצם נקט שמואל אך כיון שפסק כר"א במתני' הלכך לא חלה עליהם קדושת הגוף. ובוהו מבואר מדוע נקט הרמב"ם טעמו של ר"א לחלק בין טריפה לבע"מ לענין זה שלא חלה עליה קדושת הגוף, והלא בגמ' הוצרכו לטעם זה רק לענין עשיית תמורה (ע' בחדושי הגר"ח"ס שם) – אלא שלולא חילוק זה הו"א שמתקדשים כשמואל. ואעפ"י שבע"מ קבוע לא נתקדש, י"ל דטרפה שאין מומה ניכר וידוע, כמו שאמרו במנחות ה שאין ללמוד זמ"ז).

ב. יש מי שצדד שהטרפה פסולה לקרבן מדרבנן (ע' כסף משנה איסורי המזבח ב, בדעת הרמב"ם), ותמהו על כך מכמה סוגיות (ע' שער המלך שהיטה יא, א; חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב סז, מד).

פרק שלישי; דפים יז – יח

כח. א. מה דינו של וולד שלמים, וולד ולדם?

ב. מה דינם של וולד תודה וולד המעושרת?

ג. מה דינן של תמורת שלמים ותמורת עולה, תמורת חטאת תמורת אשם ותמורת תודה?

ד. מה דינו של וולד התמורה?

א. לתנא קמא דמתניתין, ולדי שלמים (שנתעברו לאחר הקדישם, ע' להלן כח) וולדי ולדן עד סוף העולם – שלמים (זכר – לרבנות את הולד; אשר יהיו לך – אלו הולדות. ר' ישמעאל. וערש"י ותוס' לא סע"ב ושפ"א שם; מקדש דוד קר"א ג, ג), וטעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. וכן העיד רבי יהושע ור' פפייס על וולד שלמים שיקרב שלמים.

ר"א אומר: ולד שלמים לא יקרב, והסיק רבי חייא בר אבא בשם ריו"ח [דלא כרבי אמי אריו"ח] שטעמו של ר"א משום גזרה שמא יגדל מהם עדרים עדרים. וחכמים אומרים: ולד שלמים יקרב. ופרש רבי שמעון מחלוקת ר"א וחכמים בולד בלבד, אבל ולד הולד לדברי הכל יקרב, שלא גזרו בזה דאקראי בעלמא (רבה) או לדברי הכל לא יקרב, שמתוך מעשיו ניכרת מחשבתו רוצה לגדל עדרים (ריב"ל). וכן סייעו מבריייתא דרבי חייא (ר' חנניא).

א. פסק הרמב"ם (תמורה ד, א) כחכמים וכרבי יהושע בן לוי וכדתני רבי חייא, שולד שלמים קרב שלמים אבל ולד ולדם אינו קרב מקנס חכמים, שמתוך מעשיו ניכר שלגדל עדרים הוא בא.